

Teol.kand. Maija Salonen, toimii seurakuntatyöntekijänä Göteborgissa
KIRKON SUOMENKIELISESTÄ TYÖSTÄ RUOTSISSA

Työtilanne

Siirtyminen Ruotsiin on merkinnyt monille suomalaisille aineellisten ehtojen paranemista. Rahaa on yleensä käytössä enemmän - ja sitä myös käytetään enemmän. Sosiaaliturva on Suomen vastaavaa parempi. Asuntoja saa helpommin kuin Suomessa, ja etenkin 1960-luvun lopulla lähdön syynä monen kohdalla oli, että Ruotsista sai tötitä, Suomesta ei.

Siirtolaisuuden seuraukset ja sen tuottamat ongelmat ovat alkaneet selvitä myöhemmin. Kieliongelmat, yksinäisyys, eristyneisyys jne. on todettu yleisiksi sopeutumisongelmiksi. Irrallisuudentunne ja itsetunnon puute vaivaavat tavalla tai toisella useimpia siirtolaisia. Materiaalisten olosuhteiden usein nopea paraneminen on johtanut elintasokilpailuun, jossa syntyy tavallista helpommin ristiriitoja. Materiaalisten arvojen ylikorostuminen heijastelee ilmeisesti puutetta muilla elämänoilla, kuten Magdalena Jaakkola on sopeutumistutkimuksissaan todennut.

Elämisen laatu joutuu siirtolaisuudessa tavallista kovemalle koetukselle. Eläminen vieraassa maassa, jonka kieltä osaa huonosti, kaventaa helposti elämänpiiriä; on vaikea pysyä ajan mukana. Vanha arvojärjestelmä, joka ehkä vielä oli pätevä lähtöalueen yhteisössä, tuntuu uudessa ympäristössä ehkä kaukaiselta ja tarkoituksettomalta. Irrallisuudentunne kasvaa johtaen eristyneisyyteen tai jonkinlaiseen väliaikaisuuteen: ei olla juuri missään kiinni.

Monet näistä ongelmista ovat sellaisia, jotka vanhastaan on totuttu liittämään kirkon toimialaan: "elämisen laatu", arvojärjestelmä, ihmisten keskinäinen yhteydenpito. Kirkko oli se, joka yhdisti ihmisiä toisiinsa ja yhteiskuntaan. Uudenaikaisessa yhteiskunnassa kirkolla ei enää ole tällaista itsestäänselvää asemaa. Tilalle on tullut useita kilpailijoita tai tyhjiä. Erityisesti tämä pätee siirtolaisyhteisössä, jossa ongelmat usein korostuvat.

Toiminta ja työala

Ruotsinsuomalaisista noin 60 % kuuluu Ruotsin kirkkoon. He maksavat luonnollisesti myös kirkollisveroa. Kirkkoon kuulumattomat maksavat 30 % veroäyristä ns. väestökirjanpitomaksua, sillä Ruotsissa kirkko huolehtii kaikesta väestökirjanpidosta. Muuttokirjan vieminen kirkkoherranvirastoon ei vielä merkitse kirkkoon liittymistä, vaan sitä varten on täytettävä erillinen lomake. Tämä käytäntö ei ole kaikille selvä, jotkut ovat tahtomattaan tulleet eronneeksi kirkosta.

Suomenkielistä kirkollista toimintaa oli v. 1973 250:ssä Ruotsin kirkon seurakunnassa, järjestäytyneitä seurakuntapiirejä ja ryhmiä oli samana vuonna 60. Tilanne vaihtelee paikkakunnittain suuresti: joillakin alueilla on oma suomenkielinen pappi ja järjestäytynyt seurakuntapiiri. Joillakin paikkakunnilla työn jatkuvuudesta vastaa maallikkovoimin toimiva seurakuntapiiri, joissakin seurakunnissa työ on vain muutaman kerran vuodessa tapahtuvien papin vierailujen varassa.

Ruotsin suomenkielisen seurakuntatyön keskuselimeksi perustettiin v. 1967 Ruotsin suomenkielisen seurakuntatyön keskus (RSSK). Se on valtakunnallinen järjestö eikä organisatorisessa yhteydessä kummankaan maan kirkkoon. Keskuksen kuuluu jäseninä kuutisenkymmentä paikallista seurakuntapiiriä. Kuudessa hiippakunnassa on perustettu hiippakuntatasolle suomenkielisen seurakuntatyön piiri, johon paikalliset seurakuntapiirit voivat liittyä jäseniksi. Myös nämä hiippakuntapiirit ovat Keskuksen jäseniä. Seurakuntapiirien asemaa paikalliseurakunnissa ei ole tarkemmin määritelty. Ne toimivat usein varsin itsenäisesti paikalliseurakunnalta saamiensa määrärahojen turvin.

Suomenkielisessä työssä toimivia pappeja oli vuoden 1974 lopussa 24, seurakuntakuraattoreja ja -assistentteja oli 4 ja nuorisotyöntekijöitä 5. Keskuksen henkilökuntaa lukuunottamatta työntekijät ovat Ruotsin kirkon palkkaamia. Työntekijöitten vaihtuvuus on suuri, ja heistä on jatkuvasti pulaa. Kymmenkunta suomenkielistä pappinvirkaa on tällä hetkellä tyhjänä.

Pappien työajasta kasuaalitoimitukset, etenkin kasteet ja vihkimiset vievät huomattavan osan. Toinen merkittävä työala on sielunhoidolliset ja usein samalla sosiaaliset kysymykset, neuvonta erilaisissa asioissa. Tällaiset lähityön muodot voittavat ilmeisesti yhä enemmän alaa ja ne koetaan tärkeiksi. Suomalaisten jumalanpalvelusten pitämisellä on niinkään keskeinen asema.

V. 1973 alussa suorittamani haastattelun perusteella työntekijät yleensä pitivät

työssään tärkeänä paitsi kirkollista julistustyötä myös sosiaalisen yhteyden ja turvallisen ilmapiirin luomista siirtolaisyhteisössä. Usein varsin eristäytyneinä elävät ruotsinsuomalaiset tarvitsevat yhteyttä toinen toisiinsa. Kontaktin saaminen ruotsalaisiin on usein osoittautunut vaikeaksi, syynä ovat yksinkertaisesti kielivaikeudet, mutta usein myös itsetunnon puute. Yhteys suomalaisten kesken voi rohkaista heitä luomaan kontakteja ympäristöön, auttaa heitä itse auttamaan itseään. Erityisesti suomenkielinen lapsityö nähtiin tärkeänä siksi, että sillä voidaan tukea lapsen äidinkielen taitoa. Se puolestaan on välttämätön pohja myös ruotsinkielen oppimiselle.

Uskonto voidaan nähdä pakona todellisuudesta, ongelmien "hengellistämisenä" ja säilyttämisenä. Tällainen vaara ilmeisesti on olemassa, kirkon työssä se ei kuitenkaan ole tarkoitus. Päin vastoin kirkko sanottavallaan voi rohkaista ihmistä hyväksymään itsensä - koska Jumalakin hyväksyy - ja terveellä tavalla etsimään ratkaisua ongelmiinsa. Se voi auttaa häntä arvioimaan asioiden arvojärjestystä: materiaallinen kilpailu johtaa vain suurempaan kilpailuun ja eripuraisuuteen. Työntekijät korostivat em. haastattelun yhteydessä useaan otteeseen kirkon tehtävää "ihmissyyden", "inhimillisyyden" edustajana yhä teknistyvässä yhteisössä.

Kirkolla on ilmeisesti tehtävä myös valtakunnallisella tasolla. Tutkiessaan ruotsinsuomalaisten sulautumista 1960-luvun alussa Vilho Koiranen totesi heidän mielellään näkevän "suomalaisen kirkon" (lähinnä silloin Tukholman suomalaisen seurakunnan) jonkinlaisena suomalaisten edustajana myös ulospäin, auktoriteettina, johon voi vedota. Siirtolaisuus on monimutkainen tapahtuma ja siinä on useita osapuolia kuten julkinen sektori, yksityiset yritykset, ammattiyhdistysliike jne. Ongelmien syntyessä vastuuta helposti heitetään toiselta toiselle. Ilmeistä on, ettei kukaan hallitse kokonaistilannetta. Kokonaisuuden hahmottaminen ja vastuunäkökulmien esilläpitäminen on osa kirkon tehtävää "inhimillisyyden edustajana".

Tutkimusviitteitä

Siirtolaisten kirkollisia oloja on tutkittu toistaiseksi varsin vähän. Asiaan on kiinnitetty huomiota mm. Ruotsin kirkko-valtiokomitean mietinnössä ja Invandrarutredningensissä, mutta se on tapahtunut varsin ohimennen. Sosiologiassa on kuitenkin todettu,

että uskonto on varsin tärkeä tekijä ihmisen suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan. Erityisen mielenkiintoinen tämä kysymys on siirtolaistilanteessa, jossa ihmiset joutuvat liittymään uuteen ympäristöön. Tekeillä oleva tutkimukseni käsittelee ruotsinsuomalaisten kirkollisia oloja lähinnä organisaatiotasolla. Esim. yksilötason selvitys siirtolaisten uskonnollisesta elämästä ja muuton mahdollisista vaikutuksista siihen on tekemättä. Myös kirkkojen osuus siirtolaisuushistoriassa olisi selvittämisen arvoinen asia.

Lähteitä:

Jaakkola, Magdalena: Siirtolaisuus yksilöön kohdistuvana ongelmana, Helsinki 1973 (moniste).

Koiranen, Vilho: Suomalaisten siirtolaisten sulautuminen Ruotsissa, Helsinki 1966.

Ruotsin suomenkielisen seurakuntatyön keskuksen toimintakertomukset 1973-74.

Salonen, Maija: Ruotsinsuomalaiset ja kirkko (käsikirjoitus).